

МОЖЛИВОСТІ СПОРТИВНИХ
РЕГІОНІВ У ПОШУКУ І ВИХОВАННІ
ЮНИХ ТАЛАНТІВ

Вілянський Володимир¹, Кравченко Катерина²

¹Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

²Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2021-1-004

Annotation

Introduction. In recent years, there have been a number of works on the selection of sports related to the organization of modern sports training (V.B. Issurin, 2016, 2017; V.M. Platonov, 2004, 2012, 2014, 2015; G.I. Semenova, 2015; L.P. Sergienko, 2009, 2013; R.O. Sushko, 2017; O.A. Shinkaruk, 2011, 2013, etc.).

Known studies of the peculiarities of the development of individual countries, regions and sports in them (R.A. Bulatov, 2011; S.A. Vavrenyuk, 2014; I.L. Gasyuk, 2012; A.S. Poda, 2012; V.V. Prikhodko, 2018, 2019; D. Skalski, 2019).

Therefore, the existing developments allow putting on the agenda of research the problem of effective use of qualities of a human factor of regions in search and education of sports talents.

Research purpose - scientific substantiation of strengthening of regionalization of search and education of sports talents taking into account tendencies of preparation of sportsmen of the highest level of skill and a condition of economy.

Research methods and materials. A set of methods of theoretical research is used (generalization of literature, materials from the Internet, content of previous own scientific developments, abstraction, idealization, analysis and synthesis, induction and deduction).

Results. The Mongolian portal ARD was in the top 5 most «wrestling» nations in the world. We took into account the number of champions among each nation, as well as the antiquity of wrestling traditions and the popularity of wrestling among young people. In the first place, the Mongols placed themselves, because in this country there are age-old traditions of freestyle wrestling, sumo and other wrestling sports are developed here. However, the second place Mongolian experts gave Dagestan. As it turned out, the skill of Dagestani fighters is highly valued in Mongolia. After all, Dagestan surpasses all regions of the world in the number of gold medals won at world championships. The Mongolian site gave the third place to another Caucasian people, namely North Ossetia. Two other peoples who, according to ARD journalists, are on the list of «wrestlers» are Azerbaijanis and Iranians. There are also strong traditions of wrestling, and champions, representatives of these countries, often win medals at international competitions.

In Ukraine, too, we can talk about the existence of such a «sports region», namely Donbass, which educates outstanding boxers better than others, and even now for the loss of Donetsk, a number of cities and towns. Therefore, there is a need to focus on research to improve the regionalization of the search for and education of sports talents where they are best trained (if this trend is established).

Conclusions.

1. Scientists should not only recognize the existence of «sports regions», a striking example of which is the «wrestling» Caucasus, but also join in-depth research on this phenomenon, based on well-known works on sports talent, sports orientation and sports selection.

2. It is obvious that objectively existing «sports regions» should not erase our understanding of «the role of the individual in the development of sports». After all, we are well aware of examples of coaches and their students in various sports, which flash with individual stars in the sports sky. They also need unconditional support, whether they belong to a «sports region» or not. However, their appearance is only a «point example» of talent discovery and does not negate the existence of a region where talent appears more often.

3. The topic of «sports regions» not revealed by scientists today is the situation in Ukraine, which hinders the reliable definition of some promising sports for development in the respective territories. Given the limited resources for the development of high-achievement sports, the objective determination of priority in terms of medal prospects of sports at the biggest competitions of our time is not only extremely relevant for various regions and cities, but an acute socio-economic problem. Its solution should lead to the awareness of state and local authorities and federations where and what species should be developed first.

4. Preservation of the practice, when the officials of the Ministry of Youth and Sports determine the priority types for the regions, based on their own considerations and without taking into account the current economic situation, is erroneous. It is necessary to provide a scientific justification for the selection of the most promising species for the next Olympic cycle based on the results of so far no scientific research. However, for the transition period of 2020-2024, the function of determining such species should be entrusted to local authorities in the regions and the city of Kyiv. It is necessary to change the rating to determine the best in the development of Olympic sports among adults and take into account only the awards they have received.

5. There is a clear inversion between the study and definition of «sports regions» for different sports in Ukraine, as well as improving the development of high-achievement sports. On the one hand, the establishment of such regions for the most successful development of sports will objectively contribute to greater support for their progress through the efforts of local authorities. On the other hand, reliable and sufficient support in the regions and the city of Kyiv by creating modern training conditions will contribute to the success of the best athletes in the international arena.

6. There is also an obvious inversion between research on this issue and the definition of policy in the field of sports development in Ukraine. Therefore, the efforts of scientists cannot be allowed to drift further, but the direct participation of the Ministry of Youth and Sports is required in both determining the topics of priority research for the Olympic cycle and in supporting research executors and implementing the results. Only in a way sports science will fulfill its role, in the figurative expression of K.E. Tsiolkovsky, the «engine of progress» that really and effectively affects the development of sports and medal achievements of our athletes.

7. As proved, the formation of a quality policy in the field of high-achievement sports in modern Ukraine is unthinkable, first, without the participation of scientists. In addition, some of those who focused their efforts on improving the quality of modern management and reforming the practice of sports training. Secondly, the results of research aimed at the most important areas and sufficiently supported by the Ministry of Youth and Sports will help to clarify the policy in the field of high-achievement sports, increase its efficiency. Finally, thirdly, it will be a rejection of the extensive way of developing sports, typical of the USSR, when medal success provided an increase in a variety of resources for all sports. Instead, it will become the embodiment in the practice of sports of Ukraine of the modern way of its intensive and science-intensive development.

Keywords: sports talent, sports orientation, sports selection, region, sports region.

Анотація

Вступ. В останні роки з'явилась низка робіт, присвячених питанням відбору в спорті, пов'язаних з темою організації сучасної спортивної підготовки (В.Б. Іссурін, 2016, 2017; В.М. Платонов, 2004, 2012, 2014, 2015; Г.І. Семенова, 2015; Л.П. Сергієнко, 2009, 2013; Р.О. Сушко, 2017; О.А. Шинкарук, 2011, 2013 та ін.).

Відомі дослідження особливостей розвитку окремих країн, регіонів і спорту в них (Р.А. Булатов, 2011; С.А. Вавренюк, 2014; І.Л. Гасюк, 2012; А.С. Пода, 2012; В.В. Приходько, 2018, 2019; Д. Скальські, 2019).

Відтак, існуючі напрацювання дозволяють поставити до порядку денного дослідження проблеми ефективного використання якостей людського фактору регіонів у пошуку і вихованні спортивних талантів.

Мета дослідження – наукове обґрунтування посилення регіоналізації пошуку і виховання спортивних талантів з урахуванням тенденцій підготовки спортсменів вищого рівня майстерності.

Матеріал і методи. Використаний комплекс методів теоретичного дослідження (узагальнення літератури, матеріалів з Інтернету, змісту попередніх власних наукових розробок, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція).

Результати. Монгольський портал ARD склав топ-5 найбільш «борцівських» народів світу. Враховували кількість чемпіонів серед кожного народу, а також давність борцівських традицій і популярність боротьби серед молоді. На першому місці монголи розмістили себе, адже в цій країні є вікові традиції вільної бороть-

би, тут розвинені сумо та інші види борцівського спорту. Але друге місце монгольські фахівці віддали Дагестану. Як з'ясувалося, в Монголії високо оцінюють майстерність саме дагестанських борців. Адже Дагестан випереджає всі регіони світу за кількістю золотих медалей, здобутих на чемпіонатах світу. Третє місце монгольський сайт віддав ще одному кавказькому народу, а саме – Північній Осетії. Ще два народи, які увійшли на думку журналістів ARD, до списку «борцівських» – це азербайджанці та іранці. Тут також сильні традиції боротьби, а чемпіони, представники цих країн, часто виборюють медалі на міжнародних змаганнях.

В Україні також подібний «спортивний регіон», а саме – Донбас, який краще інших виховує видатних боксерів, причому навіть зараз за втрати Донецька, ряду міст і містечок. Тож існує потреба зосередити увагу на проведенні досліджень з теми вдосконалення регіоналізації пошуку і виховання спортивних талантів саме там, де вони «викохуються» якнайкраще (якщо ця тенденція встановлена).

Висновки.

1. Науковці мають не лише визнати існування «спортивних регіонів», яскравим прикладом яких є «борцівський» Кавказ, але й долучитись до глибоких досліджень цього феномену, ґрунтуючись на відомих працях, присвячених розкриттю теми спортивного таланту, спортивної орієнтації і спортивного відбору.

2. Очевидно, що об'єктивно існуючі «спортивні регіони» не мають викреслювати наше розуміння «ролі особистості в розвитку спорту». Адже нам широко відомі приклади тренерів та їх вихованців у різних видах спорту, які спалахують окремими зірочками на спортивному небосхилі. Вони теж потребують беззастережної підтримки незалежно від того, чи належать до якогось «спортивного регіону», чи ні. Але їх поява – це лише «точковий приклад» розкриття таланту і не заперечує факту існування регіону, де таланти з'являються частіше.

3. Нерозкритою науковцями темою «спортивних регіонів» уявляється сьогодні ситуація в Україні, що стримує надійне визначення якихось, перспективних для розвитку, видів спорту на відповідних територіях. В умовах обмежених ресурсів на розвиток спорту вищих досягнень об'єктивне визначення пріоритетних з точки зору медальних перспектив видів спорту на найбільших змаганнях сучасності, є для різних областей і міст не лише вкрай актуальною, але й гострою соціально-економічною проблемою. Її вирішення має сприяти усвідомленню органами державної, місцевої влади і федераціями, – де і які види варто розвивати насамперед.

4. Збереження практики, коли пріоритетні для областей види визначають чиновники Мінмолодьспорту, виходячи з власних міркувань і не враховуючи існуючий економічний стан, є помилковим. Варто забезпечити наукове обґрунтування вибору найбільш перспективних видів на черговий олімпійський цикл за результатами поки що відсутніх наукових досліджень. Але на перехідний період 2020-2024 рр. функцію визначення таких видів треба покласти на органи місцевої влади в областях і місті Києві. Потрібно змінити рейтинг визначення кращих з розвитку олімпійських видів спорту серед дорослих і враховувати лише отримані ними нагороди.

5. Існує чітка інверсія між дослідженням і визначенням «спортивних регіонів» щодо різних видів спорту в Україні, а також покращенням розвитку спорту вищих досягнень. Адже, з одного боку, встановлення таких регіонів для найбільш успішного розвитку видів спорту об'єктивно сприятиме більшій підтримці їх поступу зусиллями органів місцевої влади. Тоді як з іншого – надійна і достатня підтримка в областях і місті Києві шляхом створення сучасних умов підготовки, сприятиме успіхам кращих атлетів на міжнародній арені.

6. Існує також очевидна інверсія між науковими дослідженнями з вказаної проблеми і визначенням політики в сфері розвитку спорту в Україні. Відтак, зусилля науковців не можна надалі пускати на самоплив, натомість потрібна безпосередня участь Мінмолодьспорту як у визначенні тем пріоритетних досліджень на олімпійський цикл, так і в підтримці виконавців досліджень і впровадженні результатів у практику. Лише в такий спосіб спортивна наука виконає свою роль, за образним висловом К.Е. Цюлковського, того «двигуна прогресу», який реально та ефективно впливає на розвиток спорту і медальні здобутки наших атлетів.

7. Як доведено, формування якісної політики в сфері спорту вищих досягнень у сучасній Україні немислиме, по-перше, без участі науковців. Причому частини саме тих, які зосередили свої зусилля на питаннях підвищення якості сучасного управління і реформування практики спортивної підготовки. По-друге, результати досліджень, спрямованих на найбільш важливих напрямках і достатньою мірою підтриманих Мінмолодьспортом, сприятимуть уточненню політики в сфері спорту вищих досягнень, підвищенню її ефективності. Нарешті, по-третє, це і буде відмова від екстенсивного способу розвитку спорту, притаманного СРСР, коли медальні успіхи забезпечували збільшенням різноманітних ресурсів на всі види спорту. Натомість вищезазначене стане втіленням у практиці спорту України сучасного способу його інтенсивного і наукоємного розвитку.

Ключові слова: спортивний талант, спортивна орієнтація, спортивний відбір, регіон, спортивний регіон.

Аннотация

Введение. В последние годы появился ряд работ, посвященных вопросам отбора в спорте, связанных с темой организации современной спортивной подготовки (В.Б. Иссурин, 2016, 2017; В.Н. Платонов, 2004, 2012, 2014, 2015; Г.И. Семенова, 2015; Л.П. Сергиенко, 2009, 2013; Р.А. Сушко, 2017; О.А. Шинкарук, 2011, 2013 и др.). Известны исследования особенностей развития отдельных стран, регионов и спорта в них (Р.А. Булатов, 2011; С.А. Вавренюк, 2014; И.Л. Гасюк, 2012; А.С. Пода, 2012; В.В. Приходько, 2018, 2019; Д. Скальского, 2019). Существующие наработки позволяют поставить в повестку дня исследование проблемы эффективного использования качеств человеческого фактора регионов в поиске и воспитании спортивных талантов.

Цель исследования – научное обоснование усиления регионализации поиска и воспитания спортивных талантов с учетом тенденций подготовки спортсменов высшего уровня мастерства и состояния экономики.

Материал и методы. Использован комплекс методов теоретического исследования (обобщение литературы, материалов из Интернета, содержания предыдущих собственных научных разработок, абстрагирование, идеализация, анализ и синтез, индукция и дедукция).

Результаты. Монгольский портал ARD составил топ-5 самых «борцовских» народов мира. Учитывали количество чемпионов среди каждого народа, а также давность борцовских традиций и популярность борьбы среди молодежи. На первом месте монголы разместили себя, ведь в этой стране вековые традиции вольной борьбы, здесь развиты сумо и другие виды борцовского спорта. Но второе место монгольские специалисты отдали Дагестану. Как выяснилось, в Монголии высоко оценивают мастерство именно дагестанских борцов. Ведь Дагестан обгоняет все регионы мира по количеству золотых медалей, добытых на чемпионатах мира. Третье место монгольский сайт отдал еще одному кавказскому народу, а именно Северной Осетии. Еще два народа, которые вошли по мнению журналистов ARD, в список «борцовских» – это азербайджанцы и иранцы. Здесь также сильные традиции борьбы, а чемпионы, представители этих стран, часто выигрывают медали на международных соревнованиях.

В Украине тоже можно говорить о существовании такого «спортивного региона», а именно Донбасса, который лучше других воспитывает выдающихся боксеров, причем даже сейчас после потери Донецка и ряда городов. Поэтому существует потребность сосредоточить внимание на проведении исследований по теме совершенствования регионализации поиска и воспитания спортивных талантов именно там, где они воспитываются лучше (если эта тенденция установлена).

Выводы.

1. Ученые должны не только признать существование «спортивных регионов», ярким примером которых является «борцовский» Кавказ, но и приобщиться к глубоким исследованиям этого феномена, основываясь на известных трудах, посвященных раскрытию темы спортивного таланта, спортивной ориентации и спортивного отбора.

2. Очевидно, что объективно существующие «спортивные регионы» не отменяют наше понимание «роли личности в развитии спорта». Ведь нам широко известны примеры тренеров и их воспитанников в различных видах спорта, которые вспыхивают отдельными звездочками на спортивном небосклоне. Они требуют безоговорочной поддержки независимо от того, принадлежат ли к какому-то «спортивному региону», или нет. Но их появление, это лишь «точечный пример» раскрытия таланта и не отменяет факта существования регионов, где таланты появляются чаще.

3. Не раскрытой учеными теме «спортивных регионов» представляется сегодня ситуация в Украине, что сдерживает надежное определение каких-либо видов спорта, перспективных для их развития на соответствующих территориях. В условиях ограниченных ресурсов на развитие спорта высших достижений, объективное определение приоритетных с точки зрения медальных перспектив видов спорта на крупнейших соревнованиях современности, является для различных областей и городов не только крайне актуальной, но острой социально-экономической проблемой. Ее решение должно привести к осознанию органами государственной, местной власти и федерациями где и какие виды следует развивать прежде всего.

4. Сохранение практики, когда приоритетные для областей виды спорта определяют чиновники Министерства молодежи и спорта Украины, исходя из своих соображений и не учитывая существующее экономическое положение, является ошибочной. Следует обеспечить научное обоснование выбора наиболее перспективных видов на очередной олимпийский цикл по результатам пока отсутствующих научных исследований. На переходный период 2020-2024 гг. функцию определения таких видов надо возложить на органы местной власти и городе Киеве. Изменить рейтинг определения лучших по развитию олимпийских видов спорта среди взрослых и учитывать только полученные ими награды на крупнейших соревнованиях.

5. Существует четкая инверсия между исследованиями и определением «спортивных регионов» по различным видам спорта в Украине, а также улучшением развития спорта высших достижений. Ведь с одной стороны, установление таких регионов для наиболее успешного развития видов спорта объективно будет спо-

способствовать большей поддержке их развития усилиями органов местной власти. Тогда как с другой, надежная и достаточная поддержка в областях и городе Киеве путем создания современных условий подготовки, будет способствовать успехам лучших атлетов Украины на международной арене.

6. Существует, также, очевидная инверсия между научными исследованиями по указанной проблеме и определением политики в области развития спорта в Украине. Следовательно, усилия ученых нельзя в дальнейшем пускать на самотек, необходимо непосредственное участие Минмолодьспорта как в определении тем приоритетных исследований на олимпийский цикл, так и в поддержке исполнителей исследований и внедрении результатов в практику. Только таким способом спортивная наука выполнит свою роль, по образному выражению К.Э. Циолковского, того «двигателя прогресса», который реально и эффективно повлияет на развитие спорта и медальные достижения наших лучших атлетов.

7. Как показано, формирование качественной политики в области спорта высших достижений в современной Украине немислимо, во-первых, без участия ученых. Причем части именно тех из них, которые сосредоточили свои усилия на вопросах повышения качества современного управления и реформирования практики спортивной подготовки. Во-вторых, результаты исследований, направленных на наиболее важные направления и в достаточной мере поддержанных Минмолодьспорт, будут способствовать уточнению политики в области спорта высших достижений, повышению ее эффективности. Наконец, в-третьих, это и будет отказом от экстенсивного способа развития спорта, присущего СССР, когда медальные успехи обеспечивались за счет увеличения различных ресурсов на все виды спорта. Зато станет непосредственным воплощением в практике спорта Украины современного способа его интенсивного и наукоемкого развития.

Ключевые слова: спортивный талант, спортивная ориентация, спортивный отбор, регион, спортивный регион.

Постановка проблеми. Усвідомлення дійсно існуючих тенденцій і схильності відповідної території до більш ефективного розвитку окремих видів спорту з'явилося у роботі Приходько В.В. ще у часи його практичної діяльності як голови міського спорткомітету, що співпало з проведенням організаційно-педагогічного експерименту в межах виконання його дисертаційної роботи «Дослідження шляхів підвищення ефективності діяльності комітетів по фізичній культурі і спорту в умовах малих і середніх міст» [25]. Викликало подив, що до розвитку деяких видів спорту, які комітет обирав в якості пріоритетних, залучалась значна кількість ресурсів без помітної «спортивної віддачі», тоді як в інших видах успіхи були суттєво більшими навіть за умови менших ресурсів. Відтак, міський спорткомітет «намацував» впродовж декількох років перспективні з точки зору високого змагального результату види спорту і після їх організаційно-фінансової підтримки з'являвся результат.

На жаль, в експерименті увага зосереджувалась власне на змісті організаційно-управлінської діяльності, але не на регіональних передумовах схильності як дітей, так і їх тренерів до досягнення спортивного результату. Та, можливо, за тодішнього рівня науки про спорт більш-менш чітку картину фіксації існуючої тут проблеми, яка потребувала свого наукового розкриття, дослідникам ще не можна було ставити до порядку денного.

За час, що минув, з'явилась низка робіт, присвячених питанням відбору в спорті, пов'язаних з темою організації сучасної спортивної підготовки (В.Б. Іссурін, 2016, 2017; В.М. Платонов, 2004, 2012, 2014, 2015; Г.І. Семенова, 2015; Л.П. Сергієнко, 2009, 2013; Р.О. Сушко, 2017; О.А. Шинкарук, 2011, 2013 та ін.).

Відомі дослідження особливостей розвитку окремих країн, регіонів і спорту в них (Р.А. Булатов, 2011; С.А. Вавренюк, 2014; І.Л. Гасюк, 2012; А.С. Пода, 2012; В.В. Приходько, 2018, 2019; Д. Скальські, 2019).

Відтак, існуючі напрацювання дозволяють поставити до порядку денного дослідження проблеми ефективного використання якостей людського фактору регіонів у пошуку і вихованні спортивних талантів

Мета дослідження – наукове обґрунтування посилення регіоналізації пошуку і виховання спортивних талантів з урахуванням тенденцій підготовки спортсменів вищого рівня майстерності і стану економіки.

Матеріал і методи. Використані методи теоретичного дослідження, а саме узагальнення літератури, матеріалів з Інтернету, змісту попередніх власних наукових розробок, абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція.

Результати дослідження. Монгольський портал ARD взявся за дещо нову тему, а саме спробу скласти не звичний рейтинг провідних країн, але топ-5 найбільш «борцівських» народів світу. Монгольські фахівці, створюючи такий список, враховували кількість осіб чемпіонів серед

кожного народу, а також давність борцівських традицій і популярність боротьби серед молоді. На першому місці монголи розмістили самих себе, адже в цій країні є вікові традиції вільної боротьби, тут розвинені сумо та інші види борцівського спорту.

Але друге місце монгольські фахівці віддали дагестанцям. Як з'ясувалося, в Монголії не перестають високо оцінювати майстерність саме дагестанських борців. Дагестан, як зазначає видання, обганяє всі регіони світу за кількістю золотих медалей здобутих на чемпіонатах світу. Адже борці родом з цієї гірської республіки вже принесли в спортивну «скарбничку» республіки загалом 43 медалі найвищого світового ґатунку [9].

Дагестанські богатири завжди були на батьківщині в пошані, а найзнаменитішим з них вважають Мамма Махтулаєва, більше відомого під псевдонімом Салі-Сулейман. Його недарма називали «Непереможним левом Дагестану», він звів до нічиєї навіть сутичку з самим Іваном Піддубним. Дагестанські «вільники» заявили про себе в середині минулого століття, коли на вищій щабель п'єдесталу абсолютного чемпіонату СРСР піднявся Суракат Асіятілов. А зараз дагестанський борець Хабіб Нурмагомедов є одним з найсильніших бійців в світі.

А президент Об'єднаного світу боротьби (UWW), член Міжнародного олімпійського комітету Ненад Лаловіч заявив, що Дагестан є найбільш борцівським регіоном планети. «Я вже відзначав, що Дагестан заслужив право на проведення чемпіонату Європи, володіючи величезними переможними традиціями і необхідною сучасною інфраструктурою. Я не боюся помилитися, якщо скажу, що Дагестан – це самий борцівський регіон планети за кількістю борців та тренерів на душу населення», – підкреслив Ненад Лаловіч [7].

Третє місце монгольський сайт віддав ще одному кавказькому народу, а саме осетинам. «Вольники» Північної Осетії увійшли на борцівський Олімп в середині ХХ століття. З 1952 р. вони шість разів поспіль ставали найсильнішими на чемпіонатах Російської Федерації, – зазначає АРД. – А найзнаменитіший осетинський борець Кануков Темірболат Дударікоєвіч. Його зріст був 2 метри 28 сантиметрів, а вага – 220 кг.

У Північній Осетії є село, яке увійшло до Книги рекордів Гіннеса, – Ногір. Звідси вийшли три олімпійські чемпіони, Хаджимурат Гацалов, Алан Хугаєв і Давид Мусульбес. Ще один спортсмен з Північної Осетії Артур Таймазов, тричі піднімався на «золотий» п'єдестал. На теперішній час загальна кількість чемпіонів світу та Олімпійських ігор з боротьби родом з Осетії складає понад 60 атлетів. Ще два народи, які увійшли на думку журналістів АРД, в список «борцівських» – азербайджанці та іранці. Тут також сильні традиції боротьби, а чемпіони, представники цих країн, часто виграють медалі на міжнародних змаганнях [9].

Регіони Північного Кавказу в найближчі роки допоможуть Росії зберегти світове лідерство саме в спортивній боротьбі, вважає триразовий олімпійський чемпіон з вільної боротьби, депутат Держдуми від Республіки Дагестан Бувайсар Сайтієв. «Зараз це самий медалеємкий вид спорту для Російської Федерації. У художній гімнастиці, у спортивній гімнастиці, фігурному катанні і багатьох інших видах спорту, де Росія раніше домінувала, вона зараз знаходиться на третіх-четвертих ролях в світі. Не факт, що боротьба буде для нас залишатися і далі медалеємким видом спорту. Але якщо вдасться правильно налагодити роботу, природно, Кавказ внесе в загальну скарбничку успіхів на змаганнях по боротьбі основну лепту», – сказав Сайтієв [30].

Він пояснив, що зараз північнокавказькі регіони є найсильнішими в Росії з греко-римської боротьби, вільної боротьби та дзюдо. Але види олімпійських єдиноборств вже не користуються великою популярністю, а поточні успіхи зумовлені ще радянськими напрацюваннями. «В першу чергу це наша вина, керівників. Але і кавказцям самим треба розуміти, що це один з небагатьох соціальних ліфтів наших дітей», – упевнений він.

Аналізуючи цей феномен, антрополог О.Г. Георгієвський зауважує, що, мабуть, для участі в змаганнях на світовому рівні недостатньо самої етнічної схильності, необхідні також високі особисті цільові установки, які диктуються психологічним настроєм у представників певної національності. Хоча очевидно, що для успіху в спортивній боротьбі необхідні відповідні фізичні дані, розраховані на швидкість реакції, силові прийоми, витривалість і кмітливість. Такий тип статури, з розвинутою кістково-м'язовою системою, мають спортсмени з регіонів Кавказу, Ірану, а також Туреччини, тому вони і знаходяться в лідерах спортивної боротьби [6].

Подібні приклади відомі з історії та сьогодення українського спорту. Так, у м. Бердичіві Житомирської області у свій час існувала відома далеко за межами СРСР школа стрибунів у висоту, успіхи якої пов'язані з Віталієм Лонським. У 1951 р. він поступив до Київського державного інституту фізичної культури, який закінчив в 1955 р. і працював викладачем фізичної культури в Бердичівському ремісничому училищі; пізніше – лаборантом кафедри фізичного виховання Бердичівського педагогічного інституту (нині Бердичівський педагогічний коледж). З 1958 р. Віталій Лонській – педагог-тренер юнацької спортивної школи в Бердичеві. З 1964 р. Лонської протягом майже десяти

ти років працював тренером збірної країни зі стрибків у висоту. У 1967 р. тренер з цього невеликого міста, – на той час приблизно 60 тис. жителів, – очолив десятку найкращих тренерів з легкої атлетики Радянського Союзу, а в 1968 р. був удостоєний звання «Заслужений тренер СРСР».

Віталій Лонський підготував у Бердичеві 18 Майстрів спорту і чотири Майстри спорту міжнародного класу, в числі яких Юрій Кримаренко, Валерій Скворцов, Анатолій Мороз і Рустам Ахметов [15].

Не менш відомим, але вже цілим «спортивним регіоном», був і є Донбас, який традиційно виховує найкращих боксерів [35]. Це Владислав Засипко, чемпіон Європи у першій найлегшій вазі у 1973 р., у другому найлегшому - у 1975 р., чемпіон СРСР 1974, 1975 рр., бронзовий призер першого чемпіонату світу у Гавані 1974 р.; Олександр Ягубкін, чемпіон світу у важкій і другій важкій вазі 1982 р., Володар Кубку світу 1983 та 1985 рр., фіналіст кубку світу 1981 р., чемпіон Європи 1981, 1983, 1985 рр., чемпіон СРСР 1982, 1983, 1984, 1987 рр., переможець Спартакіади народів СРСР 1983 р., абсолютний чемпіон СРСР 1980 р. та інші [8].

Донеччанин Андрій Синепупов – перший український чемпіон світу серед професіоналів за версією IBF. Вперше в історії професійного боксу 7 травня 1994 р. чемпіоном світу був проголошений український спортсмен – Синепупов, який у складному двобої за очками переміг британця Марка Рамсея. Він став третім володарем чемпіонського поясу серед боксерів колишнього СРСР після Ю. Арбачакова і О. Назарова. Андрій Синепупов, чемпіон світу у легкій вазі серед професіоналів за версією WBC-1994 та багато інших видатних боксерів відстоювали спортивну честь донецького регіону та країни на різноманітних змаганнях [14].

Попри на те, що Донецька область в результаті російської агресії втратила як значну частину території (Донецьк, а також міста і містечка, де успішно розвивали спорт), так і свій економічний потенціал, боксерські традиції тут не втрачені. Тож, з 3 по 8 вересня 2018 р. в м. Маріуполі, на базі спорткомплексу «Іллічівець» проходив чемпіонат України з боксу серед чоловіків до 22 років – 50-й «Меморіал Макара Мазая». Участь у змаганнях взяли 156 боксерів із 23-х команд регіонів України, включаючи місто Київ.

Донецьку область на змаганнях представляли 8 спортсменів, з яких володарями нагород стали четверо.

Перемогу у ваговій категорії 52 кг здобув Ростислав Білостоцький із Маріуполя (школа вищої спортивної майстерності, комплексна ДЮСШ «Лідер», тренер Ярослав Підмастерчик), який у фіналі виявився кращим за боксера з Івано-Франківської області Едуарда Трофименка. Також звання чемпіона України виборов маріуполець Ярослав Щерба (ШВСМ, обласна спеціалізована ДЮСШ олімпійського резерву, тренер Андрій Музика), який виступав у ваговій категорії до 60 кг. У фінальному поєдинку Ярослав одностороннім рішенням суддів здобув перемогу над спортсменом із Києва Євгеном Захарченком.

У ваговій категорії 75 кг медалі здобули два боксери із Донецької області: «золото» – Дмитро Рибалко (Маріуполь / Волноваха, ШВСМ, КДЮСШ «Лідер», тренери Ярослав Підмастерчик, Сергій Лісовін), «бронзу» – Пилип Акілов (Бахмут, Донецьке вище училище олімпійського резерву імені Сергія Бубки, ШВСМ, тренер Анатолій Переяслов). Жереб звів спортсменів у півфіналі, де переможцем виявився Дмитро. Фінал же завершився беззастережною перемогою маріупольця над боксером із Київської області

Терегерею.

Три золоті та одна бронзова медалі за підсумками чемпіонату України дозволили боксерам Донецької області посісти перше місце в загальнокомандному заліку. Другими стали представники Полтавщини (2 «золота», 2 «срібла», 2 «бронзи»), третіми – міста Київ (1 «золото», 2 «срібла», 2 «бронзи»). У медальному заліку за гатунком нагород третє місце посіла Харківська область (2 «золота», 1 «срібло», 1 «бронза»). Головний особистий приз – відзнака «Кращий боксер змагань» рішенням журі дістався Дмитру Рибалко [2].

Існують серйозні проблеми у фінансуванні спорту в регіоні.

Міністерство фінансів України, яке було відповідальним за створення стабілізаційного фонду і використання акумульованих коштів, запропонувало профінансувати за рахунок фонду: доплати до зарплат медиків; закупівлю медикаментів та обладнання, необхідних для боротьби з вірусом; соціальні виплати окремим категоріям населення, в тому числі пенсіонерам; фінансову підтримку державних і комунальних підприємств, в тому числі шляхом надання дотацій; поповнення статутного капіталу Державної іпотечної установи; нарешті, обслуговування і погашення державного боргу [17].

Як результат, витрати на фізкультурно-спортивну реабілітацію людей з інвалідністю було заплановано скоротити з початкових 956 млн грн. до 371 млн грн., а витрати на підготовку та участь національних збірних в Паралімпійських і Дефлімпійських Іграх – з 981 млн грн. до 51 млн грн. На розвиток фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту в бюджеті було передбачено 1,914 млрд грн. – планували «урізати» до 97 млн грн. На фінансову підтримку громадських організацій фізкультурно-спортивного спря-

мування передбачалося 59 млн грн., – пропонувалось скоротити до 54 млн грн. Витрати на фізичну і спортивну підготовку учнів і студентської молоді передбачено скоротити з 172 млн до 127 млн грн. [12].

І хоча Міністерству молоді та спорту України вдалось не допустити вказаного різкого падіння фінансування, наведений факт свідчить про те, що кошти державного бюджету на розвиток фізичної культури і спорту не можна надалі розглядати як стабільні і такі, що неодмінно будуть спрямовані до сфери спорту. Як і всі інші статті державного бюджету, котрі не торкаються забезпечення державної безпеки, у випадку форс-мажорних ситуацій вони цілком можуть бути спрямовані на більш важливі питання життєдіяльності країни. Це головний аргумент на користь забезпечення сталого розвитку фізичної культури і спорту на всіх рівнях системи спорту також і за рахунок ефективного залучення місцевих бюджетів, у тому числі бюджетів ОТГ.

Авторська позиція полягає в тому, що в цих умовах потрібно невідкладно виробляти політику в сферах як масового спорту, так і спорту вищих досягнень, чому присвячено ряд фундаментальних робіт [26; 29]. Набуття державної незалежності і розпад СРСР означали, що радянська система підготовки спортсменів перестала існувати. Основу системи складала можливість стабільного залучення, при підтримці партійних і радянських органів, значного бюджетного фінансування (на створення спортивної бази, діяльність ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ, збірних команд союзних республік і країни тощо), а також значних коштів громадських організацій, головним чином профспілок. До того ж існували інші важливі можливості підтримки спорту, такі як структури Міністерства оборони СРСР (зараху-

вання талановитих спортсменів у так звані спортивні взводи і роти, присвоєння їм офіцерських звань з відповідними зарплатами, утримання команд майстрів з ігрових видів спорту під назвою ЦСКА і СКА – відповідно, центральний спортивний клуб армії і спортивний клуб армії). Подібні можливості мали Міністерство внутрішніх справ СРСР і КДБ СРСР, Міністерство освіти (створення в школах з числа найбільш талановитих дітей спортивних класів за видами спорту) та усі інші.

Але з 1991 р. більшість із цих можливостей відпали. Це потребувало усвідомлення керманічами спорту, що звичної системи підготовки спортсменів немає. Тому і не будуть «почуті» прохання директорів ДЮСШ спортивних товариств про необхідність фінансування: таких можливостей Україна вже не мала.

Це означає, що було потрібно, не відкладаючи справу «в довгу шухляду», вивчати позитивний досвід розвитку спорту в європейських країнах, в тій чи іншій мірі схожих з умовами України, активно розвивати науку про спортивний менеджмент та готувати сучасні кадри менеджерів спорту, розробляти і реалізувати за їх участю стратегію розвитку спорту в нових соціально-економічних умовах тощо. Але майже нічого з цього не було зроблено, чиновники і далі експлуатували те, що вичерпало себе, що на очах розвалюється, а саме – залишки «під ремонтаною» радянської системи підготовки спортсменів, що тривало до останнього часу.

Втім підсумки Олімпійських ігор в Ріо-де-Жанейро і Пхьончангу, провальні для наших збірних, перекреслили останні надії, що якось воно само собою все владнається, і Україна знов буде гідно представлена на п'єдесталі пошани найбільш престижних спортивних форумів сучасності. 206 українських спортсменів, які представляли нашу країну на літ-

ній Олімпіаді в Ріо-де-Жанейро у 2016 р., усі разом завоювали лише 2 золоті медалі (до прикладу, атлети Угорщини вибороли 8 золотих, Хорватії – 5, Узбекистану – 4, Казахстану – 3).

Нідерланди, Білорусь і Україна відрядили на ХХІІІ зимові Олімпійські ігри 2018 р. до Пхьончангу по 33 атлети. Нідерланди завоювали 8 золотих, а разом 20 медалей, зайнявши п'яте місце серед усіх збірних. У Білорусі 2 золоті і 1 срібна нагорода, у України 1 золота. І тут знову перекоуєшся в мудрій правоті Луція Аннея Сенеки, який стверджував: хто не знає, в яку гавань йому плисти, для того не буває попутного вітру.

Усі проблеми сучасного спорту в Україні від того, що у нас все ще немає державної політики в сфері спорту вищих досягнень і ніхто з міністрів Міністерства молоді та спорту України не відважився визначити стратегію його середньострокового розвитку. Тому наш не реформований спорт – це насправді судно без керма і вітрил, зібране з уламків колишньої радянської системи. І в цьому стані ним, дійсно, не можна «кермувати» інакше, окрім як в судорожному, давно засудженому «ручному режимі» (комусь дати те, а ще комусь – інше).

Мінмолодьспорт має наразі довести до відома фахівців і громадськості, що фронтального розвитку олімпійських видів в Україні, гарантовано забезпеченого підтримкою з бюджетів усіх рівнів, з 2021 р. не буде. В областях і в центрі підтримку отримують лише ті види, які мають перспективу, де за участі місцевої влади і національних федерацій, усі разом осучаснять систему підготовки спортсменів шляхом здійснення дієвих організаційних заходів. Саме цим видам спорту, які мають гарні медальні перспективи на майбутніх зимових і літніх Олімпійських іграх, що визначають керівники областей разом

із національними федераціями наприкінці 2020 р., і буде надаватись достатня фінансова та всі інші види підтримки впродовж олімпійського циклу [26].

Для успішного розвитку фізичної культури і спорту в регіонах потрібно якнайскоріше визначитись із джерелами фінансування різних складових спорту (масового спорту, резервного і спорту вищих досягнень). Верховна Рада України мусить забезпечити прийняття Закону (постанови), в якій чітко визначити, – який рівень влади, починаючи від використання коштів центрального бюджету і до рівня ОТГ включно [27], має нести відповідальність і забезпечувати фінансування з відповідних джерел розвиток усіх вказаних сегментів спорту.

Окрім цього, існують проблеми власне Мінмолодьспорту. Одна з ключових проблем спорту вищих досягнень полягає у відсутності розуміння того, якими дієвими інструментами здійснюється управління окремою соціальною сферою, що у повній мірі стосується також сфери фізичної культури і спорту.

Виходячи з потреби підвищення якості державного управління у ряді соціальних сфер, раніше ми вже обґрунтували поняття «макропедагогіка», а також звертали увагу на потребу його умілого використання у ході реформ у фізичному вихованні і спорті [24]. Логіка макропедагогіки використовувалась нами також при розкритті гострої теми вдосконалення якості наукових досліджень у фізичній культурі і спорті [28].

Можливість проведення глибоких реформ спорту в Україні «знизу», тобто спираючись на серйозні можливості областей і міст, здобутих ними завдяки децентралізації, через попередньо юридично підкріплену ініціативу на місцях, є не тільки бажаною, але й єдиною можливою. Приміром такого макропедагогічного регулювання розвитком спорту

може бути прийняття запізненого Закону України про спонсорство і меценатство. Він передбачає спрямування частини прибутку господарюючих суб'єктів на підтримку нових, а також існуючих спортивних організацій. Його важливо доповнити якісною підготовкою менеджерів спорту, здатних успішно діяти в умовах ринкової економіки, що сприятиме появі таких спортивних організацій, які спроможні самі знаходити кошти для проведення навчально-тренувального процесу на сучасному рівні.

Це обов'язково призведе до створення конкурентного, ринкового середовища організацій спорту і до ранжирування на «кращих» і «гірших». Але ніяким іншим способом не позбутися десятків непродуктивних і депресивних шкіл, які важкими гирями нависли на місцевих бюджетах. Адже спортсмени та їхні батьки вже чітко розуміють, що на ринку спортивних послуг перевагу треба віддавати найкращим брендам, які насправді мають достатні можливості аби гарантувати юному спортсмену гарні умови сповна розкрити свій талант.

Під реформою спорту маємо на увазі такі якісні зміни в системі підготовки спортсменів, у задіяних пріоритетних формах і методах організації навчально-тренувального та виховного процесу, коли, при збереженні накопиченого позитивного досвіду підготовки спортсменів, а також енергійно залучаючи найбільш прогресивне з напрацьованого за кордоном, спортивні організації України стануть набувати рис кращих організацій спортивного спрямування, будуть у змозі успішно конкурувати на світовій арені.

До числа макропедагогічних інструментів має належати і якісно розроблений Мінмолодьспортом рейтинг, стимулюючий обласні організації та федерації до створення сучасної системи спортивної підготовки

Для розуміння звернемося до способу визначення кращих за діючим рейтингом. Хоча щорічно умови уточнюються, за суттю процедура є такою. Рейтинг визначається за кількістю балів, що нараховуються за результатами виступу спортсменів у спортивних змаганнях на чемпіонатах України, Європи, світу і Олімпіад з 1 по 12-те (юнаки, молодь, юніори і дорослі спортсмени). Очевидно, зміст рейтингу з розвитку олімпійських видів спорту має бути мобілізуючим на соціально-важливий результат шляхом створення сучасних умов для поступу видів спорту, ретельно обраних самими областями і містом Києвом для пріоритетного розвитку з урахуванням стану економіки. Але поки що він містить лазівки, як, не маючи олімпійських успіхів і перемог на чемпіонатах світу і Європи серед дорослих, бути гідно представленим за підсумками року (місяця по 12-те).

Назва «олімпійські види» означає, до уваги потрібно брати медальні успіхи спортсменів з областей і міста Києва, а також відповідних національних федерацій за підсумками літніх і зимових Олімпіад, як головного показника розвитку в них олімпійських видів спорту. Крім того, успіх на Олімпіадах можливий через виступи спортсменів на чемпіонатах Європи, чемпіонатах і кубках світу, що має враховуватись. Тобто, вказані і ніякі інші показники для рейтингу областей і федерацій, а саме «медальні» виступи на Олімпіадах, чемпіонатах Європи, чемпіонатах і кубках світу не потрібно враховувати для оцінки успіхів дорослих в олімпійських видах спорту. Але очевидно, що для дітей, молоді та юніорів треба залишити існуючу оцінку.

Потрібно зосередити увагу також на проведенні досліджень і застосуванні теми вдосконалення регіоналізації пошуку і виховання спортивних талантів саме там, де вони викохуються як найкраще

(якщо ця тенденція встановлена). Очевидно, мова йде не про «чарівну паличку» або «панацею», яка відразу зцілить український спорт. Але це та частина вкрай потрібної політики у розвитку спорту, за наявності якої органи місцевої влади свідомо надаватимуть пріоритет цим, а не іншим видам, де відсутні медальні перспективи.

Для встановлення наукової парадигми регіональних досліджень за темою «спортивного регіону» велике значення має наповнення, тлумачення ключового поняття «регіон». Але існуючі підходи до визначення цього поняття розрізняються кардинальним чином. Саме тому регіон визначається в залежності від конкретних цілей представників наук, які вивчають цей феномен. Неоднакові і критерії виділення регіонів. Принципово різняться регіони, які виділяються на основі ознак гомогенності (однорідності), з одного боку, і когерентності (внутрішньої єдності, системності) – з іншого [13, с. 22], що більш типово для такого явища як «спортивний регіон». Можна погодитись з тією тезою, що: «Ієрархію регіонів визначає тільки наукова проблема. ...Регіон детермінований тим питанням, вивченням якого ми займаємося» [39].

Можна виділити два головних питання, на які при різному розумінні регіону даються принципово різні відповіді. По-перше, чи існують регіони об'єктивно, або це тільки методологічний прийом в інтересах конкретного дослідження? По-друге, чи є первинним, регіон – утворюючим фактором територія або вона виступає як свого роду фон (простір), на якому в ході взаємодії економічних, соціальних, політичних та інших факторів формується те особливе явище, яке за рахунок його специфіки кваліфікується як окремий регіон?

Підкреслюючи роль поняття «регіон» в управлінні, деякі

дослідники навіть походження терміну «регіон» починають пояснювати не тільки в традиційному ключі, від латинського regio (напрямок, межа), але і від regere (вести, направляти, управляти). Тим самим підкреслюється, що семантика даного поняття має дві взаємопов'язані складові: основну – просторову, і метафоричну, що містить розуміння присутності власті [42].

А. Маркузен визначає регіон як синтетичне поняття, а саме «таке, що історично еволюціонує компактне територіальне суспільство, яке містить в собі фізичний зміст, соціально-економічне, політичне і культурне середовище, а також просторову структуру, відмінну від інших регіонів і територіальних одиниць, таких як місто або нація» [43]. При такому підході саме регіональні ідентичності розглядаються як своєрідний ключ до конструювання регіону як політичного, соціального та інституційного просторів [41]. Отже, сама по собі територія виступає умовою, але не причиною формування того або іншого регіону і не тотожна йому.

З позицій соціальних зв'язків, як істотної зв'язуючої ланки між людьми і регіоном розглядається також відчуття особою свого місця. Адже на основі поєднання фізичних і соціальних характеристик регіону, його історії формуються ті психологічні узи, що визначають ідентичність населення конкретної території. Концепція відчуття місця передбачає, що люди, які населяють регіон, пережили певний колективний досвід, на основі якого формуються загальні устремління, інтереси, цілі і цінності. Згодом такий досвід трансформується в якусь основу загального єднання людей, які живуть в межах цієї просторової одиниці [40]. На основі даного підходу формується трактування регіону Ф. Броделя, яку А. Макаричев назвав філософською: регіон є аналогом особливого

«світу» з властивим тільки йому менталітетом, способом мислення, традиціями, світоглядом і світосприйняттям [16].

Хоча регіональні дослідження мають свою традицію, в науці про спорт відсутнє поняття «спортивний регіон», що стримує проведення відповідних фахових, вузько спрямованих досліджень. Виходячи з поданого, в нашій роботі у першому наближенні ми дотримуємось наступного визначення. Спортивний регіон – це територія, примітна об'єктивно існуючою, історично зафіксованою тенденцією успішного розвитку якогось (або групи якихось, наприклад, гірськоколичних [1]) видів спорту. Ця зафіксована тенденція є сталою, довготривалою і відрізняє саме цю територію більш частими і стабільними успіхами її спортсменів.

Відтак, до порядку денного поставлена актуальна тема досліджень за проблематикою «спортивний регіон», а подальші наукові розвідки мають сприяти поступовому формуванню мапи спортивних регіонів.

Висновки

1. Науковці мають не лише визнати існування «спортивних регіонів», яскравим прикладом яких є «борцівський» Кавказ, але й долучитись до глибоких досліджень цього феномену, ґрунтуючись на відомих працях, присвячених розкриттю теми спортивного таланту, спортивної орієнтації і спортивного відбору.

2. Очевидно, що об'єктивно існуючі «спортивні регіони» не відміняють наше розуміння важливої «ролі особистості в розвитку спорту». Адже нам широко відомі приклади тренерів та їх вихованців у різних видах спорту, які спалахують окремими зірочками на спортивному небосхилі. Вони теж потребують беззастережної підтримки незалежно від того, чи належать до якогось «спортивного регіону», чи ні. Але їх поява це лише «точковий приклад» роз-

криття таланту і не відміння факту існування регіону, де таланти з'являються частіше.

3. Не розкритою науковцями темою «спортивних регіонів» уявляється сьогодні ситуація в Україні, що стримує надійне визначення якихось, перспективних для розвитку видів спорту на відповідних територіях. В умовах обмежених ресурсів на розвиток спорту вищих досягнень, об'єктивне визначення пріоритетних з точки зору медальних перспектив видів спорту на найбільших змаганнях сучасності, є для різних областей і міст не лише вкрай актуальною, але гострою соціально-економічною проблемою. Її вирішення має призвести до усвідомлення органами державної, місцевої влади і федераціями, – де і які види варто розвивати насамперед.

4. Збереження практики, коли пріоритетні для областей види визначають чиновники Мінмолодьспорту, виходячи з власних міркувань і не враховуючи існуючий економічний стан, є помилковим. Варто забезпечити наукове обґрунтування вибору найбільш перспективних видів на черговий олімпійський цикл за результатами поки що відсутніх наукових досліджень. Але на перехідний період 2020-2024 рр. функцію визначення таких видів треба покласти на органи місцевої влади в областях і місті Києві. Потрібно змінити рейтинг визначення кращих з розвитку олімпійських видів спорту серед дорослих і враховувати лише отримані ними нагороди.

5. Вперше в науковій практиці в результаті проведеного науко-

вого обґрунтування виконане визначення дефініції «спортивний регіон», що сприятиме подальшому розгортанню досліджень в області спортивного менеджменту за цією проблематикою і, врешті-решт, сприятиме подальшому поступу українського спорту.

6. Існує чітка інверсія між дослідженням і визначенням «спортивних регіонів» щодо різних видів спорту в Україні, а також покращенням розвитку спорту вищих досягнень. Адже з одного боку, встановлення таких регіонів для найбільш успішного розвитку видів спорту об'єктивно сприятиме більшій підтримці їх поступу зусиллями органів місцевої влади. Тоді як з іншого, – надійна і достатня підтримка в областях і місті Києві шляхом створення сучасних умов підготовки, сприятиме успіхам кращих атлетів на міжнародній арені.

7. Існує також очевидна інверсія між науковими дослідженнями з указаної проблеми і визначенням політики в області розвитку спорту в Україні. Відтак, зусилля науковців не можна надалі пускати на самоплив, натомість потрібна безпосередня участь Мінмолодьспорту як у визначенні тем пріоритетних досліджень на олімпійський цикл, так і в підтримці виконавців досліджень і впровадженні результатів у практику. Лише в такий спосіб спортивна наука виконає свою роль, за образним висловом К.Е. Цюлковського, того «двигуна прогресу», який реально та ефективно вплине на розвиток спорту і медальні здобутки наших атлетів.

8. Як доведено, формування

якісної політики в сфері спорту вищих досягнень в сучасній Україні немислиме, по-перше, без участі науковців. Причому частини саме тих, які зосередили свої зусилля на питаннях підвищення якості сучасного управління і реформування системи підготовки спортсменів. По-друге, результати досліджень, спрямованих на найбільш важливих напрямках і в достатній мірі підтриманих Мінмолодьспортом, сприятимуть уточненню політики в сфері спорту вищих досягнень, підвищенню її ефективності. Нарешті, по-третє, це і буде відмова від екстенсивного способу розвитку спорту, притаманного СРСР, коли медальні успіхи забезпечували збільшення різноманітних ресурсів на всі види спорту. Натомість стане втіленням у практиці спорту України сучасного способу його інтенсивного і наукоємного розвитку.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з більш глибоким вивченням і розповсюдженням досвіду розвитку спорту в регіонах, де існують стійкі тенденції успішного розвитку окремих видів спорту. Відтак, з часом можливе створення відповідної «спортивної мапи» України щодо областей та міст з частими прикладами успішного розвитку в них тих чи інших видів спорту, що сприятиме поступу українського спорту.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що не існує будь-якого конфлікту інтересів.

Ключові слова: спортивний талант, спортивна орієнтація, спортивний відбір, спортивний регіон.

Література

1. Австрія, Європейський спортивний регіон. URL : http://up2you.ru/pedia/europe/avstriya/zaltsburg_evropeiskii_sportivnii_region
2. Боксери Донеччини тріумфували на чемпіонаті України серед чоловіків до 22 років у Маріуполі. URL : <https://noc-dn.org.ua/bokserydonechchyny->

References

1. Avstriya, Evropejskij sportivnyj region. URL : http://up2you.ru/pedia/europe/avstriya/zaltsburg_evropeiskii_sportivnii_region. (in Ukrainian)
2. Bokseri Donechchini triumfuvali na chempionati Ukrayini sered cholovikiv do 22 rokiv u Mariupoli. URL : <https://noc-dn.org.ua/bokserydonechchyny->

- donechchynu-triumfuvaly-na-chempionati-krainy-sered-cholovikiv-do-22-rokiv-u-mariupoli/.
3. Булатов Р.А. Социально-экономические условия развития физической культуры и спорта в регионе : автореф. дис. ...канд. экон. наук : 08.00.05. Москва, 2011. 26 с.
 4. Вавренюк С.А. Закордонний досвід державного управління розвитком фізичної культури і спорту. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 4 (47). С. 383-389.
 5. Гасюк І.Л. Спорт вищих досягнень: актуальні проблеми розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2012, № 11. С. 94-98.
 6. Гergieвский А.Г. Занимательная антропология. Москва, 2017. 270 с.
 7. Глава UWW Лалович признал Дагестан самым борцовским регионом мира. URL : <https://www.kavkazr.com/a/28812301.html/>.
 8. Грідін А.М. Внесок донецьких боксерів у розвиток фазкультури та спорту післявоєнного Донбасу. URL : <http://politics.ellib.org.ua/pages-4926.html>.
 9. Дроботов А. Лучшие борцы в мире – дагестанцы и осетины. URL : <https://www.stav.kp.ru/daily/26368/3249813/>.
 10. Иссурин В.Б. Подготовка спортсменов XXI века. Научные основы и построение тренировки. Москва : Спорт, 2016. 464 с.
 11. Иссурин В.Б. Спортивный талант: прогноз и реализация. Москва : Спорт, 2017. 240 с.
 12. Кабмин предлагает «урезать» расходы на развитие физкультуры и спорта. URL : <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/03/26/658582/>.
 13. Клемешев А.П. Регион в условиях глобализации. Вестник Воронежского государственного университета. 2005, № 2. С. 22-38.
 14. Котельник А. Формування основ професійного боксу в Україні. Молода спортивна наука України. 2012. Т. 1. С. 118-126.
 15. Лонский, Виталий Алексеевич. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/Лонский,_Виталий_Алексеевич.
 16. Материалы «Круглого стола» «Влияние зарубежных концепций на развитие российского регионализма: возможности и пределы заимствования». URL : www.kennan.yar.ru/materials/prefi2/part1/sect.
 17. Минфин хочет создать Стабилизационный фонд на 124 миллиарда: куда пойдут средства. URL : <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/03/26/658581/>.
 18. Назаренко О. «Нам дали копняка і сказали іти геть»: спортсмени обурені, що їм збираються радикально урізати фінансування. URL : <https://glavcom.ua/sport/publications/nam-daliekopnyaka-i-skazali-iti-get-sportsmeni-obureni-triumfuvaly-na-chempionati-krainysered-cholovikiv-do-22-rokiv-u-mariupoli/>.(in Russian)
 3. Bulatov R.A. (2011) Socialno-ekonomicheskie usloviya razvitiya fizicheskoy kultury i sporta v regione : avtoref. dis. ...kand. ekon. nauk : 08.00.05. Moskva, 26 s. (in Russian)
 4. Vavrenyuk S.A. (2014) Zakordonnij dosvid derzhavnogo upravlinnya rozvitkom fizichnoyi kulturi i sportu. Teoriya ta praktika derzhavnogo upravlinnya. Vip. 4 (47). S. 383-389. (in Ukrainian)
 5. Gasyuk I.L. (2012) Sport vishih dosyagnen: aktualni problemi rozvitku. Investiciyi: praktika ta dosvid, № 11. S. 94-98. (in Ukrainian)
 6. Gergievskij A.G. (2017) Zanimatelnaya antropologiya. Moskva, 270 s. (in Russian)
 7. Glava UWW Lalovich priznal Dagestan samym borcovskim regionom mira. URL : <https://www.kavkazr.com/a/28812301.html/>.(in Russian)
 8. Gridin A.M. Vnesok doneckih bokseriv u rozvitok fazkulturi ta sportu pisyavoyennogo Donbasu. URL : <http://politics.ellib.org.ua/pages-4926.html>. (in Ukrainian)
 9. Drobotov A. Luchshie borcy v mire – dagestancy i osetiny. URL : <https://www.stav.kp.ru/daily/26368/3249813/>.(in Russian)
 10. Issurin V.B. (2016) Podgotovka sportsmenov XXI veka. Nauchnye osnovy i postroenie trenirovki. Moskva : Sport, 464 s. (in Russian)
 11. Issurin V.B. (2017) Sportivnyj talant: prognoz i realizaciya. Moskva : Sport, 240 s. (in Russian)
 12. Kabmin predlagaet «urezat» rashody na razvitie fizkultury i sporta. URL : <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/03/26/658582/>.(in Russian)
 13. Klemeshev A.P. (2005) Region v usloviyah globalizacii. Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta, № 2. S. 22-38. (in Russian)
 14. Kotelnik A. (2012) Formuvannya osnov profesiynogo boks v Ukraini. Moloda sportivna nauka Ukraini. T. 1. S. 118-126. (in Ukrainian)
 15. Lonskij, Vitalij Alekseevich. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/Lonskij,_Vitalij_Alekseevich. (in Russian)
 16. Materialy «Kruglogo stola» «Vliyanie zarubezhnyh koncepcij na razvitie rossijskogo regionalizma: vozmozhnosti i predely zaimstvovaniya». URL : www.kennan.yar.ru/materials/prefi2/part1/sect. (in Russian)
 17. Minfin hochet sozdat Stabilizacionnyj fond na 124 milliarda: kuda pojduť sredstva. URL : <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/03/26/658581/>.(in Russian)
 18. Nazarenko O. «Nam dali kopnyaka i skazali iti get»: sportsmeni obureni, sho yim zbirayutsya radikalno vryazati finansuvannya. URL : <https://glavcom.ua/sport/publications/nam-dalikopnyaka-i-skazali-iti-get-sportsmeni-oburenibyudzhetom->

- byudzhetom-slug-narodu-660370.html
19. Платонов В.Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение. Киев, 2014. 624 с.
 20. Платонов В.Н., Павленко Ю.А., Томашевский В.В. Подготовка спортсменов разных стран к Олимпийским играм. Киев, 2012. 336 с.
 21. Платонов В.В. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. Киев, 2004. 808 с.
 22. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник [для тренеров] : в 2 кн. Киев, 2015. 680 с.
 23. Пода А.С. Формування конкурентних переваг України в контексті регіоналізації Європейського економічного простору : дис. ...канд. екон. наук : 08.00.02. Тернопіль, 2012. 299 с.
 24. Приходько В.В. Использование логики макропедагогике к реформе спорта в молодых независимых государствах, образовавшихся на постсоветском пространстве. Современное состояние и тенденции развития физической культуры и спорта : материалы II Всероссийской заочной науч.-практ. вонф. с междун. участием, 10 нояб 2015. 2015, Белгород. С. 335-339.
 25. Приходько В.В. Исследование путей повышения эффективности деятельности комитетов по физической культуре и спорту в условиях малых и средних городов.: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Киев, 1979. 285 с.
 26. Приходько В.В. Концепція управління сучасною системою підготовки спортсменів : монографія. Дніпро : Інновація, 2018. 464 с.
 27. Приходько В.В. Розвиток спорту в умовах об'єднаних територіальних громад : монографія. Дніпро : Інновація, 2020. 348 с.
 28. Приходько В.В., Томенко А.О., Михайличенко О.В. Удосконалення організації та змісту наукових досліджень з фізичної культури і спорту в Україні як важлива передумова їх реформування. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Наук. журнал. Суми, 2016. № 3 (57). С. 419-429.
 29. Приходько В.В. Формування сучасної системи підготовки спортсменів : монографія. Дніпро : Інновація, 2019. 384 с.
 30. Сайтиев: регионы Северного Кавказа способны обеспечить развитие спортивной борьбы в РФ. URL : <https://tass.ru/wfys2017/articles/4657975>.
 31. Семенова Г.И. Спортивная ориентация и отбор для занятий различными видами спорта : учеб. пособие. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2015. 104 с.
 32. Сергієнко Л.П. Спортивний відбір: теорія та практика : підручник ; у 2-х кн. Тернопіль : На- slug-narodu-660370.html(in Ukrainian)
 19. Platonov V.N. (2014) Periodizaciya sportivnoj trenirovki. Obshaya teoriya i ee prakticheskoe primeneniye. Kiev, 624 s. (in Russian)
 20. Platonov V.N., Pavlenko Yu.A., Tomashevskij V.V. (2012) Podgotovka sportsmenov raznyh stran k Olimpijskim igrām. Kiev, 336 s. (in Russian)
 21. Platonov V.V. (2004) Sistema podgotovki sportsmenov v olimpijskom sporte. Obshaya teoriya i ee prakticheskie prilozheniya. Kiev, 808 s. (in Russian)
 22. Platonov V.N. (2015) Sistema podgotovki sportsmenov v olimpijskom sporte. Obshaya teoriya i ee prakticheskie prilozheniya : uchebnik [dlya trenerov] : v 2 kn. Kiev, 680 s. (in Russian)
 23. Poda A.S. (2012) Formuvannya konkurentnih perevag Ukrayini v konteksti regionalizaciyi Yevropejskogo ekonomichnogo prostoru : dis. ...kand. ekon. nauk : 08.00.02. Ternopil, 299 s. (in Russian)
 24. Prihodko V.V. (2015) Ispolzovanie logiki makropedagogiki k reforme sporta v molodyh nezavisimyh gosudarstvah, obrazovavshihsy na post-sovetskom prostranstve. Sovremennoe sostoyanie i tendencii razvitiya fizicheskoy kultury i sporta : materialy II Vserossijskoj zaochnoj nauch.-prakt. vonf. s mezhdun. uchastiem, 10 noyab, Belgorod. S. 335-339. (in Russian)
 25. Prihodko V.V. (1979) Issledovanie putej povysheniya effektivnosti deyatelnosti komitetov po fizicheskoy kulture i sportu v usloviyah malyh i srednih gorodov.: dis. ...kand. ped. nauk : 13.00.04. Kiev, 285 s. (in Russian)
 26. Prihodko V. V. (2018) Konceptiya upravlinnya suchasnoyu sistemoyu pidgotovki sportsmeniv : monografiya. Dnipro : Innovaciya, 464 s. (in Ukrainian)
 27. Prihodko V.V. (2020) Rozvitok sportu v umovah ob'ednanih teritorialnih gromad : monografiya. Dnipro : Innovaciya, 348 s. (in Ukrainian)
 28. Prihodko V.V., Tomenko A.O., Mihajlichenko O.V. (2016) Udoskonalennya organizaciyi ta zmistu naukovih doslidzhen z fizichnoyi kulturi i sportu v Ukrayini yak vazhliva peredumova yih reformuvannya. Pedagogichni nauki: teoriya, istoriya, innovacijni tehnologiyi. Nauk. zhurnal. Sumi, № 3 (57). S. 419-429. (in Ukrainian)
 29. Prihodko V.V. (2019) Formuvannya suchasnoyi sistemi pidgotovki sportsmeniv : monografiya. Dnipro : Innovaciya, 384 s. (in Ukrainian)
 30. Sajtiev: regiony Severnogo Kavkaza sposobny obespechit razvitie sportivnoj borby v RF. URL : <https://tass.ru/wfys2017/articles/4657975>. (in Russian)
 31. Semenova G.I. (2015) Sportivnaya orientaciya i otbor dlya zanyatij razlichnymi vidami sporta : ucheb. posobie. Ekaterinburg : Izd-vo Ural. un-ta,

- вчальна книга – Богдан, 2009.
33. Сергиенко Л.П. Спортивный отбор: теория и практика : монография. Москва : Советский спорт, 2013. 1048 с.
 34. Скальські Д. Концепції фізкультурної освіти у країнах Європейського Союзу : дис. ...докт. пед. наук :13.00.01. Умань, 2019. 490 с.
 35. Сушко Р.О. Теоретико-методичні основи розвитку спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу) : дис. ...докт. наук з фіз. вих. : 24.00.01. Київ, 2017. 456 с.
 36. Шаміголов Р. Проблеми вивчення регіональної історії спорту незалежної України (на матеріалах Донбасу). Молода спортивна наука України. 2013. Вип. 7. Т. 1. С. 230-233.
 37. Шинкарук О.А. Отбор спортсменов и ориентация их подготовки в процессе многолетнего совершенствования (на материале олимпийских видов спорта). Киев: Олимп. лит., 2011. 360 с.
 38. Шинкарук О.А. Теорія і методика підготовки спортсменів: управління, контроль, відбір, моделювання та прогнозування в олімпійському спорті : навч. посіб. Київ, 2013. 136 с.
 39. Andrew M. Isseman. Lost in Space? On the History, Status, and Future of Regional Science. The Review of Regional Studies. Vol. 23. Summer 1993. P. 5-6.
 40. Bone Robert M. The Regional Geography of Canada. Toronto, 2001. 211 p.
 41. Keating M. The new regionalism in Western Europe. Cheltenham, 1998. 516 p.
 42. Maciejewski Witold. On the emergence of the Baltic Sea region and the reading of the book. The Baltic Sea Region. Cultures, Politics, Societies. Uppsala, 2002. 978 p.
 43. Markusen A. Regions: Economics and Politics of Territory. Rowman and Littlefield Publishers, 1987. 421 p.
 32. Sergiyenko L.P. (2009) Sportivnij vidbir: teoriya ta praktika : pidruchnik ; u 2-h kn. Ternopil : Navchalna kniga – Bogdan, (in Ukrainian)
 33. Sergiyenko L.P. (2013) Sportivnyj otbor: teoriya i praktika : monografiya. Moskva : Sovetskij sport, 1048 s. (in Russian)
 34. Skalski D. (2019) Konceptiyi fizkulturnoyi osviti u krayinah Yevropejskogo Soyuzu : dis. ...dokt. ped. nauk :13.00.01. Uman, 490 s. (in Ukrainian)
 35. Sushko R.O. (2017) Teoretiko-metodichni osnovi rozvitku sportivnih igor v umovah globalizaciyi (na materiali basketbolu) : dis. ...dokt. nauk z fiz. vih. : 24.00.01. Kiyiv, 456 s. (in Ukrainian)
 36. Shamigolov R. (2013) Problemi vivchennya regionalnoyi istoriyi sportu nezalezhnoyi Ukrayini (na materialah Donbasu). Moloda sportivna nauka Ukrayini. Vip. 7. T. 1. S. 230-233. (in Ukrainian)
 37. Shinkaruk O.A. (2011) Otbor sportsmenov i orientaciya ih podgotovki v processe mnogoletnego sovershenstvovaniya (na materiale olimpijskih vidov sporta). Kiev: Olimp. lit., 360 s. (in Russian)
 38. Shinkaruk O.A. (2013) Teoriya i metodika pidgotovki sportsmeniv: upravlinnya, kontrol, vidbir, modelyuvannya ta prognozuvannya v olimpijskomu sporti : navch. posib. Kiyiv, 136 s. (in Ukrainian)
 39. Andrew M. Isseman.(1993) Lost in Space? On the History, Status, and Future of Regional Science. The Review of Regional Studies. Vol. 23. Summer P. 5-6.
 40. Bone Robert M. (2001) The Regional Geography of Canada. Toronto, 211 p.
 41. Keating M. (1998) The new regionalism in Western Europe. Cheltenham, 516 p.
 42. Maciejewski Witold.(2002) On the emergence of the Baltic Sea region and the reading of the book. The Baltic Sea Region. Cultures, Politics, Societies. Uppsala, 978 p.
 43. Markusen A. (1987) Regions: Economics and Politics of Territory. Rowman and Littlefield Publishers, 421 p.

Вілянський Володимир

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна

Кравченко Катерина

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна.